

ДОКАЗВАНЕ НА ДИСКРИМИНАЦИЯ

СОФИ ЛАТРАВЕРС, ЮНИ 2024 Г.

1

ДЕФИНИЦИЯ – КАКВО ТРЯБВА ДА СЕ ДОКАЖЕ

- Пряка дискриминация: Чл. 2, § 1, а) от Директива 2006/54:
 - когато едно лице се третира по-неблагоприятно въз основа на пола, отколкото друго лице е, било, е или би било третирано в сравнима ситуация
- Непряка дискриминация: Чл. 2, § 1, б) от Директива 2006/54:
 - когато привидно неутрална разпоредба, критерий или практика би поставила лица от един пол в по-неблагоприятно положение от лица от друг пол, освен ако тази разпоредба, критерий или практика е обективно обоснована от легитимна цел и средствата за постигането на тази цел са подходящи и необходими

2

3 ЕЛЕМЕНТА КУМУЛАТИВНО

- Неблагоприятно третиране на лице или група лица
- Въз основа на един или много признаци, забранени от закона – пол, бременност, социални измерения на пола
- В област, предвидена от закона – заплащане, наемане, кариерно развитие, пенсионни обезщетения....

Да не е разрешено по друг начин чрез изключение, предвидено в директивата и националното право

3

ТЕЖЕСТ НА ДОКАЗВАНЕ ЧЛЕН 19 ДИРЕКТИВА 2006/54

- **2 стъпки:**
 - Държавите членки предприемат необходимите мерки в съответствие със своите съдебни системи за осигуряване на това, когато едно лице се счита засегнато поради неприлагането спрямо него на принципа на равно третиране да докаже пред съда или друг компетентен орган **факти, които позволяват да се допусне** съществуването на пряка или непряка дискриминация,
 - **ответникът трябва да докаже, че не е имало нарушение** на принципа на равно третиране.
- **Не се прилага** за наказателни производства (§ 5) и за производства, в които съдът или компетентният орган са тези, които разследват фактите по делото (§ 3).

4

«ФАКТИ, КОИТО ПОЗВОЛЯВАТ ДА СЕ ДОПУСНЕ»

- Съображение 30 от Преамбюла: ... Както Съдът е постановил, следва да бъде предвидена разпоредба за осигуряване на разместване на тежестта на доказване в *prima facie* случаи на дискриминация, с изключение на производства, при които съдът или друг компетентен национален орган е задължен да разследва фактите.

5

КАК ДА СЕ УСТАНОВЯТ «ФАКТИ, КОИТО ПОЗВОЛЯВАТ ДА СЕ ДОПУСНЕ»

- Подходът на правото на ЕС:
 - Сравнителен анализ на резултати или ситуации
 - Въз основа на елементи от факти, много от които са във владение на ответника
 - Неравностойно фактическо положение на лицата, свързано със забранения признак
 - Води до прехвърляне на доказателствената тежест
 - **Не е нужно** ищецът да представи конкретни доказателства, че в основата на решението е полът, бремеността или социалният пол
- Два стратегически въпроса, които са определящи за ефективното прилагане:
 - Достъп до доказателства за неблагоприятно положение или резултати, които са във владение на ответника
 - Да бъде убеден съдът без доказателства за вина

6

ДОСТЪП ДО ДОКАЗАТЕЛСТВА: ЗНАЧЕНИЕ НА ПРОЦЕСУАЛНИЯ ЗАКОН

Модел, взаймстван от Общото право

- Директивите са формулирани по процесуален модел, идващ от Общото право
 - Въз основа на сравнителен анализ на информация от служителите
- В Общото право достъпът до доказателства е част от процесуалното право

В континенталното право:

- Тежестта на доказване лежи върху ищеца
- Ищецът няма автоматичен процесуален достъп до доказателства, които са във владение на ответника
- Материалният закон в областта на равенството влияе върху процесуалния закон

7

ДИРЕКТИВА ЗА РАВНОТО ЗАПЛАЩАНЕ 2023/970 ОТ 10 МАЙ 2023 Г.

• 2 НОВИ ПРИНЦИПА

- КАК ДА СЕ ДОКАЖЕ ТРУД С РАВНА СТОЙНОСТ: Чл. 19
 - Критерии за установяване на съпоставимо положение – всички ситуации с един източник, установяващ условията на заплащане
 - Не се ограничава до служители, наети едновременно
 - При липса на лице за сравнение има други допустими доказателства, включително статистически данни
- ПРАВО НА ДОСТЪП ДО ДОКАЗАТЕЛСТВА: Чл. 20

Държавите трябва да гарантират, че съдилищата и компетентните органи могат да разпоредят на **ответниците** да разкрият съответните доказателства под техен контрол

8

ПРЕЗУМПЦИЯ СЕС, CHEZ RB, C-83/14, 17 юли 2015 г.

- Отказът на ответника да съобщи елементи, свързани с делото, не трябва да променя достъпа до права на ищеца
- В такъв случай Съдът може да прехвърли тежестта на доказване (СЕС 2012 г., MEISTER C-415/10)

9

СЕС, 2 МАРТ 2023 Г., NORRA STOCKHOLM BYGG AB, C-268/21

Право на ищеца на достъп до доказателства:

- § 17: Изискано е от ответника да представи регистър на персонала за 15 месеца назад.
- Ответникът възразява, че това би нарушило защитата на личните данни на служителите съгласно член 5, параграф 1, буква б) от ОРЗД.

§ 53 « ... за да се гарантира, че правните субекти могат да се ползват от право на ефективна съдебна защита, и по-специално от право на справедлив съдебен процес по смисъла на член 47, втора алинея от Хартата, следва да се приеме, че страните в гражданско съдебно производство трябва да имат достъп до доказателствата, които са необходими за надлежно установяване на основателността на оплакванията им и които евентуално може да включват лични данни на страните или на трети лица. »

10

ФРЕНСКИЯТ ПРИМЕР КАСАЦИОНЕН СЪД, СОЦИАЛНА КАМАРА 22 СЕПТЕМВРИ 2021 Г. № 19-26.144

- Искане на ищеца да получи достъп до доказателства на основание член 145 от Гражданския процесуален кодекс, за да провери дали е бил дискриминиран, преди да ангажира производството.
- Отхвърлено от първоинстанционния съд на основание, че ищецът носи доказателствена тежест.
- Достъпът до доказателства е неразривно свързан с достъпа до правни средства за защита.
- Касационният съд постановява, че ищецът има законно основание да поиска достъп до доказателства въз основа на правото на доказателства, предвидено в членове 6 и 8 от ЕКПЧ, член 9 от Гражданския кодекс и член 9 от френския Граждански процесуален кодекс.
- Работодателят няма право да обоснове отказа си да съобщи конкретни елементи на сравнение, свързани със заплатата и кариерното развитие, с нарушаването на правото на личен живот на колегите, ако тези доказателства са необходими и пропорционални за упражняването на това право.

11

ДОСТЪП ДО ДОКАЗАТЕЛСТВА = ДОСТЪП ДО ПРАВО

- Изпълнение на задължение за съобщаване на информация за положението на колегите
 - Във владение на ответника
 - Във владение на трета страна
- СЕС: Отражение на практика на отказа на ответника да съобщи информация (основно право на достъп):
 - Достъпът до информация трябва да бъде гарантиран и последователен – липсата на прозрачност е основание за прехвърлянето на тежестта на доказване: ECJ 1989, DANFOSS C-109/88
 - Отказът на ответника да съобщи елементи, свързани с делото, не трябва да променя достъпа до права, в такъв случай Съдът може да прехвърли тежестта на доказване (CJEU 2012, MEISTER C-415/10)

12

ЕЛЕМЕНТИ НА ПРЕЗУМПЦИЯТА ИЗЯВЛЕНИЯ СЕС, FERYN, C-54/07, 18 ЮЛИ 2008 Г.

Работодател обявява по телевизията, че няма да наема лица от северноафрикански произход да монтират гаражни врати в домове за частни лица.

Съдът решава, че това изявление му позволява да предположи, че работодателят е приложил политиката, която е обявил публично.

- Прехвърляне на тежестта на доказване за установяване на противното

13

ДОПУСТИМОСТ НА ПУБЛИЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ И СТАТИСТИЧЕСКИ ДАННИ

- Въздействието на привидно неутралното правило върху определена група може да бъде установено, като се вземат предвид националната статистика и обществените изследвания
- СЕС, 08/05/2019, Praxair MRC SAS C-486/18
 - (§. 82) Като се има предвид по-големия дял на жените, ползващи родителски отпуск според националната статистика, обезщетението за съкращение в контекста на ползван родителски отпуск на непълно работно време е дискриминационно по отношение на пола, ако се вземе предвид възнаграждението, получавано по време на този родителски отпуск (§ 65 – 81 – 83)
- СЕС 16/07/2015, ЧЕЗ Разпределение България АД, C-83/14
 - Като се вземат предвид публичните статистически данни за хората, които живеят в даден квартал, се прави заключение за доказателства за неутрална практика, която има неблагоприятно въздействие върху хората с определен произход.

14

ПРЕЗУМПЦИЯТА

СЕС, 17 ОКТОМВРИ 1989 Г., DANFOSS C-109/88

- Колективният трудов договор предвижда заплащане по категории
- Нивата могат да бъдат увеличени от работодателя въз основа на
 - гъвкавост,
 - професионално обучение, и
 - по възраст
- Средната заплата на мъжете е с **6,85%** по-висока
- Няма информация за това как се прилагат тези правила

15

DANFOSS

- Система за възнаграждение, характеризираща се с липса на прозрачност, водеща до средно по-ниско възнаграждение на жените, се счита за дискриминационна
- Липсата на прозрачност изключва достъпа до доказателства
- Работодателят носи тежестта да докаже, че практиката му не е дискриминационна
- Трябва да се установи как са прилагани принципите:
 - Обективно
 - Недискриминационно
 - Пропорционално

16

ДРУГИ ЕЛЕМЕНТИ

- Медицински досиета (Тормоз)
- Свидетелства на колеги
- Отговори на въпроси на представители на профсъюзите

17

МОТИВИ ОТ РАБОТОДАТЕЛЯ СЕ ИЗИСКВАТ ТОЧНИ ДОКАЗАТЕЛСТВА

Законосъобразни и обективни мотиви

основания, които не са свързани с дискриминация

Пропорционални и разумни

- Икономическите мотиви не са приемливи: СЕС, Kutz-Bauer, 20/03/2003, C- 187/00)
- Исканията на клиента не са приемливи : СЕС, FERYN, CJEU Bougnaoui, 14/03/2016
- Тежестта за доказване е върху ответника:
 - Липсата на мотиви е липса на прозрачност; CJEU, 2012, Meister C-415/10; ECJ, 1989 Danfoss C-109/88

18

СЕС, 27 ОКТОМВРИ 1993 Г., ENDERBY C-127/92

- Разлика във възнаграждението между две професии със сравнима стойност, свързани с нивата на заплащане и класификациите в колективен трудов договор в областта на общественото здраве:
 - Логопед (жени)
 - Фармацевт (мъже)
- На пръв поглед дискриминация въз основа на статистически данни за присъствието на мъже и жени във всяка категория работа и разлика в заплащането

19

ENDERBY – КОЛЕКТИВНО ДОГОВАРЯНЕ

- Работодателят трябва да докаже, че разликата във възнаграждението се дължи на обективни причини
- Фактът, че възнаграждението е резултат от колективно договаряне, не е основание, тъй като колективните трудови договори трябва да зачитат принципа на равно третиране
- Фактът, че в процеса на договаряне не са взети предвид дискриминационни съображения, също не е основание

20

ENDERBY – НАПРЕЖЕНИЕ НА ПАЗАРА НА ТРУДА

- Не може да се предполага, че недостатъчният брой кадри обяснява високата им стойност на пазара
- Работодателят носи тежестта да обоснове, че натискът на пазара на труда е реален, а съдът трябва да оцени пропорционалността на неговото въздействие във всяка ситуация

21

СЕС, 26 ЮНИ 2001 Г., BRUNNHOFER C-381/99 §43

- Определение за съпоставими положения:
Тест: като се вземат предвид редица фактори, като естеството на работата, изискванията за обучение и условията на труд, дали тези лица могат да се считат за намиращи се в съпоставимо положение (виж чл. 19 от Директива 2003/970)

Всеки компонент трябва да бъде установен

22

BRUNNHOFER

- Ищцата се оплаква, че колега от мъжки пол, нает 1 година след нея на същото ниво е получил по-висока премия, договорена по време на договаряне на трудовото му правоотношение.
- Тя е уволнена след 4 години заради проблеми, които са се появили преди колегата ѝ от мъжки пол дори да бъде нает
- Банката се позовава на качеството на работата на ищцата

23

BRUNNHOFER

- Банката не може да се позовава на качеството на работата на ищцата или на елементи, свързани с изпълнението на трудовия договор, за да обоснове неравностойно заплащане, договорено към момента на наемането ѝ

24

СЕС, 17 ЮНИ 1998 Г., HILL & STAPELTON C-243/95

- По дело, в което работници на непълно работно време, по-голямата част от които са жени, са изправени пред по-бавно развитие на кариерата, съдът отговаря на икономическия аргумент на работодателя така:
 - Разходите, необходими за осигуряване на равно третиране и икономическите съображения като цяло не могат да бъдат представяни от работодателя като основание за поддържане на неравно третиране

25

sophie.latraverse@outlook.com

26